

Vlada Crne Gore

Ministarstvo ekonomije

Podgorica, 24.11.2009

U p i t n i k

Informacija koju od Vlade Crne Gore zahtijeva Evropska komisija u cilju pripreme Mišljenja o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji

06 Pravo privrednih društava

Odgovorno lice:	Branko Vujovic
Rukovodilac grupe:	Dragan Kujovic
Zamjenik rukovodioca grupe:	Zoran Martinovic
Sekretar grupe:	Lidija Radovic
Zamjenik sekretara grupe:	Milos Raznatovic
Kontakt MEI:	Danica Ponomarev
IT Podrška:	Momcilo Vujovic

Sadržaj:

POGLAVLJA ACQUIS - SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ CLANSTVA.....	5
Poglavlje 6: Pravo privrednih društava	6
I. PRAVO PRIVREDNIH DRUŠTAVA.....	7
A. Pravni okvir.....	7
B. Administrativni kapacitet	12
II. KORPORATIVNO RAČUNOVODSTVO I REVIZIJA.....	17
A. Računovodstvo.....	17
B. Zakonski revizori.....	21

**POGLAVLJA ACQUIS - SPOSOBNOST PREUZIMANJA
OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ CLANSTVA**

Poglavlje 6: Pravo privrednih društava

I. PRAVO PRIVREDNIH DRUŠTAVA

A. Pravni okvir

1. Kakva se zaštita pruža akcionarima u okviru zakonodavstva vaše zemlje (npr. moć donošenja odluka za osnovna pitanja; prava prve kupovine; jednaki tretman akcionara iz iste klase; mjere zaštite akcionara vezane za pripajanja i podjele itd.)? Molimo precizirajte.

Zakon o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 06/02 i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08) uredio je čitav niz imovinskih (čl. 31 Zakona) i neimovinskih (čl. 32 Zakona) prava akcionara.

Članom 32 Zakona propisano je da akcionari imaju pravo da prisustvuju skupštinama akcionara i da glasaju, ukoliko ovim zakonom ili statutom društva nije drukčije određeno. Vlasnici iste klase akcija imaju ista prava. Pored toga, akcionar ima pravo uvida u kopije finansijskih izvještaja, uključujući izvještaje revizora, i to 30 dana prije održavanja skupštine akcionara, kao i na samoj skupštini akcionara. Takođe, zakon je propisao da kad se kapital povećava novčanim ulozima, da akcije moraju biti ponuđene po osnovu prava preče kupovine postojećim akcionarima, srazmjerno broju akcija koje posjeduju (čl. 53, stav 2 Zakona) .

Članom 32a Zakona uređena su posebna prava akcionara. Akcionar može tražiti od društva da mu otkupi akcije po prosječnoj tržišnoj vrijednosti, koje su akcije društva imale na dan kad je donijeta odluka na skupštini akcionara. Uslov je da je na skupštini akcionar glasao protiv, u slučaju kad nije zadovoljan raspodjelom akcija društva koja nastaju podjelom akcionarskog društva, koja je izvršena proporcionalno vlasničkoj strukturi društva koje se dijeli, kao i kad nije zadovoljan usvojenom srazmjerom zamjene akcija i novčanom naknadom u postupku restrukturiranja. Osim toga, akcionar koji je glasao protiv ili nije prisustvovao skupštini koja je usvojila ugovor o spajanju, može u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ugovora o spajanju u Sl. listu CG, tražiti da sud poništi spajanje ukoliko nisu poštovane bitne odredbe postupka spajanja (čl. 22a Zakona) .

2. Da li je propisan minimalni iznos kapitala za privredna društva? Ako jeste, koliko iznosi? Postoje li zaštitne klauzule koje štite kapital privrednog društva, npr. pravila o raspodjelama akcionarima, o kupovini sopstvenih akcija od strane privrednog društva, o pružanju finansijske pomoći trećim stranama za kupovinu akcija nekog privrednog društva?

Zakonom je propisan minimalni iznos kapitala za društva kapitala - akcionarsko društvo i društvo sa ograničenom odgovornošću. Članom 17 Zakona određeno je da je minimalni osnovni kapital akcionarskog društva 25.000 EUR u novcu, bez obzira na to da li je akcionarsko društvo osnovano simultanim ili sukcesivnim osnivanjem. U slučaju osnivanja DOO propisano je da kapital društva ne može biti manji od 1 EUR (čl. 66 Zakona) .

Akcionar ima pravo da učestvuje u profitu društva u obliku dividende kada se donese odluka o podjeli dividende, da dobije dio preostale imovine društva nakon likvidacije, da dobije besplatno akcije za slučaj povećanja kapitala utvrđenog statutom iz sredstava društva, prioritarno pravo u sticanju nove emisije akcija i zamjenjivih obveznica itd. (čl. 31 Zakona) .

Članom 60 Zakona uređen je pravni režim sticanja sopstvenih akcija od strane akcinarskog društva.

Stavom 12 istog člana Zakona propisano je da društvo neće davati zajmove, garancije ili obezbjeđivati druge vrste finansijske podrške licu koje namjerava da kupi akcije društva, osim u slučaju sprovedena povlašćene prodaje akcija zaposlenima u društvu.

3. Podliježu li privredna društva specifičnim obavezama vezanim za zaštitu povjerilaca i ako da, navedite koje su to obaveze?

Zaštita povjerilaca se obezbjeđuje kroz Zakon o privrednim društvima i Zakon o insolventnosti privrednih društava (Sl. list RCG, br. 06/02, 01/06, 02/07 i Sl. list CG, br. 62/08). Sva privredna društva odgovaraju za obaveze društva cjelokupnom svojom imovinom. Cjelokupnom svojom imovinom odgovaraju preduzetnici, ortaci i komplementari u komanditnom društvu, dok ograničenu odgovornost imaju akcionari, članovi društva sa ograničenom odgovornošću i komanditori i to do visine svojih uloga. Međutim, njihova odgovornost za obaveze društva postaje jednaka odgovornosti koje ima preduzetnik odnosno ortak (odgovaraju cjelokupnom svojom imovinom) u slučajevima zloupotrebe svojstva pravnog lica (miješanje imovina, odnosno sredstava vlasnika i društva; lažnu ili prevarnu registraciju; propuštanje vođenja propisane evidencije; propuštanje produžavanja registracije i dostavljanja podataka Centralnom registru Privrednog suda, kao i na neadekvatnu kapitalizaciju ili osiguranje, koji ne odgovaraju stepenu rizika u vezi sa djelatnošću određenog društva. U slučaju komanditnog društva, pored slučajeva navedenih u prethodnoj rečenici, težim povredama propisa o ograničenoj odgovornosti smatraće se neposredno učestvovanje komanditora u upravljanju ili rukovođenju komanditnim društvom, kao i isticanje imena komanditora u nazivu društva). Posebna zaštita povjerilaca obezbijedena je i kod restrukturiranja društava (podjela, spajanje, promjena organizacionog oblika). Članom 22 stav 2 Zakona o privrednim društvima propisano je da se restrukturiranje akcionarskog društva može vršiti samo kad je imovina društva veća od njegovih obaveza. To znači da je obezbijedena zaštita povjerilaca, odnosno da bi se povjerioci društva mogli usprotiviti odluci o restrukturiranju društva ukoliko učine vjerovatnim da društvo ne ispunjava ovaj uslov. S tim u vezi u članu 22a, stav 11 Zakona propisano je da svako društvo koje je uključeno u spajanje o tome obavještava u pisanom obliku svoje povjeriocyte najmanje 30 dana prije dana održavanja skupštine akcionara na kojoj će se razmatrati nacrt ugovora o spajanju. Takođe je stavom 20 istog člana određeno da povjerioci imaju pravo da u roku od šest mjeseci od dana objavljivanja ugovora o spajanju u Sl. listu CG, traže da sud poništi spajanje ukoliko na njihov zahtjev nije obezbijedena odgovarajuća zaštita potraživanja, a spajanjem je bitnije ugroženo namirenje njihovih potraživanja.

Povjerioci imaju pravo da, i u slučaju odvajanja uz osnivanje jednog ili više društava, u roku od tri mjeseca, traže da sud poništi odvajanje ukoliko nijesu poštovane bitne odredbe postupka i ako povjeriocima na njihov zahtjev nije obezbijedena odgovarajuća zaštita potraživanja, a odvajanjem je bitnije ugroženo namirenje njihovih potraživanja (član 22, stav 8 zakona). Za obaveze koje se ne izmire od strane novog društva, koje je te obaveze preuzelo shodno odluci o odvajanju uz osnivanje društva, solidarno odgovaraju postojeće društvo i novo društvo, odnosno sva nova društva ukoliko se odvajanjem uz osnivanje osniva više od jednog novog društva, osim ako je sa određenim povjeriocem drukčije dogovoreno. Novo i postojeće društvo odgovaraju solidarno za obaveze koje ne izmire postojeće društvo, osim ako je sa određenim povjeriocem drukčije dogovoreno. Solidarna odgovornost novog društva ograničena je do vrijednosti neto imovine koja je prenjeta na to društvo.

Pored toga, članom 40, stav 4, tačka 3 Zakona, određeno je da će Privredni sud donijeti odluku o sazivanju skupštine akcionara ili vanredne skupštine ako povjerioci društva to zahtijevaju od Privrednog suda zbog nesazivanja vanredne skupštine u jednom od slučajeva predviđenih u stavu 2 ovog člana.

U članu 47, stav 6 zakona određena je obaveza društva da, u roku od sedam dana od dana prijema obavještenja o raskidu ugovora sa revizorom, dostavi kopiju obavještenja povjeriocima, ako obavještenje o raskidu ugovora sa revizorom sadrži izjavu da se ugovor raskida zbog okolnosti o kojima se moraju obavijestiti povjerioci.

U cilju zaštite povjerilaca zakonodavac je u članu 59, stav 3 Zakona propisao da društvo ne može smanjiti kapital ukoliko ne ponudi dodatne garancije za svoje obaveze svakom povjeriocu koji to zahtijeva, a čija su potraživanja pravno valjana prije dana objavljivanja Odluke o smanjenju kapitala. Društvo je dužno da obavijesti svakog povjerioca pisanim putem o Odluci o smanjenju

kapitala. Povjerioci mogu zahtijevati isplatu svojih potraživanja u roku od 60 dana od dana dostavljanja takvog obavještenja ili od dana objavljivanja obavještenja u Sl. listu CG, koji god je od ta dva dana kasniji u vremenu.

Zakonom o insolventnosti privrednih društava, član 6 stav 6, definisano je da povjerilac ili grupa povjerilaca mogu da podnesu predlog za pokretanje stečajnog postupka, kada su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) da dužnik nije izmirio dospjeli dug prema povjeriocu (ili povjeriocima) koji podnosi predlog, a da se sa izmirenjem duga kasni najmanje 30 dana;
- 2) da je ukupan iznos preostalog duga veći od 500 Eura za preduzetnike, odnosno 2.500 Eura za privredna društva i ustanove;
- 3) da dug stečajnog dužnika nije nastao iz nepredvidivih razloga i nije predmet bona fide spora sa povjeriocem;
- 4) da dužnik i inače ne izmiruje dugove o dospelosti.

Takođe, stavom 8 ovog člana definisano je da Predlog podnesen od strane više od jednog povjerioca ne može biti povučen bez saglasnosti svih povjerilaca koji su podnijeli predlog. Predlog može biti povučen samo prije njegovog prihvatanja i samo pod uslovom da time dužnik nije oštećen.

Članom 28 stav 2 Zakona o insolventnosti privrednih društava se definiše da povjerioci mogu formirati Odbor povjerilaca.

Odgovarajuća zaštita je definisana članom 38:

- 1) Kada je imovina iz stečajne mase obezbijeđena založnim pravom i kada je povjerilac u čiju korist je ustanovljeno založno pravo onemogućen da sprovede svoje pravo na oduzimanje, držanje ili prodaju imovine zbog dejstva moratorijuma, obezbijeđeni povjerilac ima pravo na odgovarajuću zaštitu obezbijeđene imovine kako bi održavao njeno stanje i vrijednost na istom nivou kao u vrijeme stupanja na snagu moratorijuma.
- 2) Kada imovina koja je predmet obezbijeđenja potraživanja nema odgovarajuću zaštitu, obezbijeđeni povjerilac može da podnese sudu pisani zahtev kojim traži da se izda nalog za pružanje odgovarajuće zaštite, koji se može podnijeti zajedno sa zahtjevom za privremeno ukidanje moratorijuma.
- 3) Sud mora donijeti odluku o zahtjevu za odgovarajućom zaštitom u roku od 20 dana od podnošenja zahtjeva, u suprotnom, moratorijum se smatra privremeno ukinutim u odnosu na povjerioca koji podnosi zahtjev i to samo u onoj mjeri koja je potrebna da povjerilac ostvari svoja prava nad obezbijeđenom imovinom.
- 4) Sud će odgovarajućom zaštitom smatrati:
 - 1) nadoknadu putem novčanih isplata obezbijeđenom povjeriocu čiji je iznos jednak smanjenju vrijednosti imovine ili nadoknadu za stvarne ili predviđene gubitke;
 - 2) zamjenu ili određivanje dodatne obezbijeđene imovine koja je dovoljna da nadoknadi smanjenje vrijednosti imovine ili da nadoknadi gubitke;
 - 3) raspodjelu prihoda ostvarenih prodajom, korišćenjem, otuđenjem predmeta zaloge određenom povjeriocu, do visine njegovog obezbijeđenog potraživanja;
 - 4) popravku, održavanje, osiguranje ili obezbijeđenje, ukoliko je to potrebno radi razrješenja problema;
 - 5) druge zaštitne mjere ili mjere nadoknade koje sud smatra pogodnim da bi se zaštitila vrijednost imovine obezbijeđenog povjerioca.

4. Jesu li privredna društva obavezna da objave informacije o važnim odlukama koje utiču na njih? Postoje li druge obaveze kompanija da objave informacije navedene na berzi? Da li na primjer postoje pravila za nenovčane doprinose i pravila o zaštiti povjerilaca u slučaju smanjenja upisanog kapitala? Molimo objasnite.

Obaveza objavljivanja za privredna društva uređena je članom 14, članom 28 i članom 71 Zakona o privrednim društvima.

AKCIONARSKA DRUŠTVA preko Centralnog registra Privrednog suda objavljuju u Sl. listu CG podatke o nazivu i sjedištu društva, imenima članova organa uprave, izvršnog direktora, sekretara društva, revizora i datum zaključivanja ugovora o osnivanju, usvajanja statuta i registracije.

Prilikom prve registracije akcionarskog društva, društvo dostavlja CRPS-a sljedeća dokumenta i podatke:

- 1) ugovor o osnivanju;
- 2) statut i poseban akt ako statut na sadrži podatke iz člana 19 stav 3 ovog zakona;
- 3) spisak sa imenima članova odbora direktora;
- 4) imena, prezimena i, u slučaju da je došlo do promjene imena/prezimana, prethodno ime/prezime članova odbora direktora i datum i mjesto njihovog rođenja;
- 5) njihov matični broj;
- 6) prebivalište, odnosno boravište članova odbora direktora;
- 7) izjave članova odbora direktora o tome koje državljanstvo posjeduju;
- 8) zanimanja članova odbora direktora;
- 9) podatke o članstvu u drugim odborima, funkcijama na kojima se nalaze u Crnoj Gori ili van nje, kao i mjestu registracije tih društava, ukoliko nijesu registrovana u Crnoj Gori;
- 10) ime i adresu izvršnog direktora, sekretara društva i revizora;
- 11) naziv društva i mjesto sjedišta uprave društva, odnosno adresa na koju se šalju zvanični dopisi;
- 12) potpisanu izjavu članova odbora direktora, izvršnog direktora, sekretara društva i revizora da prihvataju imenovanja;
- 13) rješenje Komisije za hartije od vrijednosti kojim se odobrava prospekt za javnu ponudu akcija, odnosno kojim se potvrđuje uspješnost emisije odnosno, rješenje Komisije za hartije od vrijednosti o evidentiranju osnivačke emisije akcija, za društvo koje se simultano osniva;
- 14) dokaz o uplati odgovarajuće takse

Članom 28 Zakona određeno je da akcionarsko društvo dostavlja CRPS-a, koji dostavlja Sl. listu CG na objavljivanje:

- 1) izmjene koje se odnose na statut, ugovor o osnivanju i produženju roka na koji je društvo osnovano;
- 2) promjene naziva i sjedišta društva, odnosno adrese za prijem službenih dopisa;
- 3) imenovanje, razrješenje i podatke o licima koja su ovlašćena da zastupaju društvo u odnosima prema trećim licima, kao i podatke da li lica ovlašćena da zastupaju društvo to čine kolektivno ili pojedinačno;
- 4) imenovanje, razrješenje i podatke o izvršnom direktoru, sekretaru društva i revizoru društva;
- 5) odluku skupštine o likvidaciji društva;
- 6) odluku o imenovanju likvidatora, njegovom identitetu, kvalifikacijama i ovlaštenjima, osim onih utvrđenih ovim zakonom ili statutom;
- 7) finansijski izvještaji, uključujući izvještaj revizora.

ORTAKLUK se registruje za potrebe statistike u CRPS-a podnošenjem registracione prijave. Registraciona prijava sadrži naziv ortakluka, imena ortaka, njihove adrese i matične brojeve (JMBG) . Ugovor o ortakluku, ukoliko je sačinjen, ortaci mogu dostaviti CRPS-a.

Registracija komanditnog društva vrši se dostavljanjem izjave ili ugovora potpisanog od strane svih članova društva CRPS-a, koji sadrži slijedeće podatke:

- 1) naziv društva i oznaku da je društvo osnovano kao komanditno;
- 2) sjedište društva;
- 3) rok na koji se društvo osniva i datum početka obavljanja djelatnosti;
- 4) ime, prezime i matični broj, odnosno naziv svakog člana društva;
- 5) ime svakog lica koje ima svojstvo komanditora;
- 6) ulog komanditora i da li je ulog u novčanom ili nenovčanom obliku.

KOMANDITNO DRUŠTVO je dužno da, u roku od sedam dana od dana promjene, dostavi CRPS-a potpisanu izjavu kojom se konstatuju promjene u svim slučajevima kada se u društvu promijeni:

- 1) naziv društva;

- 2) sjedište društva;
- 3) vrijeme trajanja društva;
- 4) član društva ili podaci o članovima društva;
- 5) visina uloga komanditora;
- 6) vrsta odgovornosti članova društva.

Ukoliko komplementar postane komanditor u društvu, obavještenje o tome objavljuje u Sl. listu CG, a svojstvo komanditora stiče danom objavljivanja tog obavještenja.

Ukoliko se udio komanditora prenese na treće lice, obavještenje o tome dostavlja se Sl. listu CG na objavljivanje, a prava po osnovu tog udjela stiču se danom objavljivanja tog obavještenja.

Svako lice može vršiti uvid u podatke o komanditnom društvu dostavljene CRPS-a, u skladu sa ovim zakonom.

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU dostavlja sljedeće podatke i dokumente CRPS-a koji se objavljuju prilikom prve registracije društva:

- 1) osnivački akt;
- 2) statut;
- 3) lista osnivača, članova društva, rukovodilaca i članova odbora direktora, ukoliko su imenovani, uključujući:
 - a) imena, prezimena i u slučaju da je došlo do promjene imena/prezimana prethodno ime/prezime ;
 - b) datum i mjesto rođenja članova odbora direktora, matični broj ili broj pasoša, ako su strani državljani;
 - c) prebivalište, odnosno boravište članova odbora direktora;
 - d) izjavu članova odbora direktora o tome koje državljanstvo posjeduju;
 - e) podatke o njihovom članstvu u drugim društvima, odborima ili druge funkcije koje obavljaju u Crnoj Gori ili van nje, kao i mjesto registracije takvih društava, ukoliko nijesu registrovana u Crnoj Gori.
- 4) ime izvršnog direktora;
- 5) naziv društva, adresa sjedišta društva i adresa za prijem službenih dopisa, ukoliko se razlikuju;
- 6) lica ovlašćena za zastupanje društva i podatak da li je zastupanje kolektivno ili pojedinačno;
- 7) pisani pristanak članova odbora direktora na njihova imenovanja, ukoliko su imenovani;

CRPS-a objavljuje u Sl. listu CG podatke o nazivu i sjedištu društva, ime izvršnog direktora, imena članova odbora direktora, ako su imenovani, datum donošenja osnivačkog akta i statuta, kao i datum registracije.

Objavljivanje dokumenata u Sl. listu CG vrši se navođenjem naziva dokumenata.

Društvo sa ograničenom odgovornošću je dužno dostaviti CRPS-a, koji objavljuje u Sl. listu CG, sljedeće dokumente i podatke:

- 1) izmjene statuta ili osnivačkog akta, uključujući produženje roka utvrđenog za trajanje društva;
- 2) promjenu naziva i sjedišta, kao i adrese za prijem službenih dopisa;
- 3) imenovanje, razrješenje i podatke o licima izabranim za članove odbora direktora, za članove administracije ili druga ovlašćena lica, ako takva postoje. Mora se objaviti da li lica ovlašćena za zastupanje društva mogu to činiti pojedinačno ili kolektivno;
- 4) imenovanje, razrješenje i podatke o licima koja, kolektivno ili pojedinačno, imaju ovlašćenje da zastupaju društvo u odnosima sa trećim licima. Mora se objaviti da li lica ovlašćena za zastupanje društva mogu to činiti kolektivno ili pojedinačno;
- 5) likvidacija društva;
- 6) poništenje osnivanja društva od strane Privrednog suda;
- 7) imenovanje likvidatora, njegov identitet, kvalifikacije i ovlašćenja koja nijesu navedena u ovom zakonu i statutu;
- 8) iznos kapitala, ukoliko povećanje kapitala ne zahtijeva izmjenu statuta.

Društvo dostavlja godišnje finansijske izvještaje CRPS-a. Objavljivanje postojeće visine kapitala je obavezno, ukoliko nije navedeno u finansijskim izvještajima.

5. Zavise li određeni propisi od veličine preduzeća? Ako da, koji su to propisi?

Zakon o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 06/02 i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08) samo ograničava da DOO može imati najviše trideset članova (čl. 65 zakona), dok broj akcionara kod AD nije ograničen.

Službena definicija za veličinu preduzeća u Crnoj Gori propisana je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu i reviziji (Sl. list CG, br. 80/08).

6. U kojoj je mjeri vaše zakonodavstvo neusklađeno s Prvom i Drugom direktivom o pravu privrednih društava?

Zakon o privrednim društvima je u velikoj mjeri usklađen sa Prvom direktivom (neusklađenost se odnosi na izmjene i dopune Prve direktive) , dok je usklađen sa Drugom direktivom i izmjenama i dopunama Druge direktive. Novi Zakon o privrednim društvima planiran je da se donese u 2010. godini, tako da je planirano usklađivanje sa svim direktivama EU u oblasti korporativnog upravljanja.

7. Imate li već, ili planirate li da uvedete, zakonodavstvo kojim bi se uskladili s Trećom, Šestom, Jedanaestom i Dvanaestom direktivom o pravu privrednih društava, Direktivom o ponudama za preuzimanje, Direktivom o prekograničnim pripajanjima privrednih društava sa ograničenom odgovornošću i Direktivom o pravima akcionara?

Zakon o privrednim društvima je u velikoj mjeri usklađen sa Trećom i Šestom direktivom (neusklađenost se odnosi na izmjene i dopune Treće i Šeste direktive) , dok je usklađen sa Jedanaestom i Dvanaestom direktivom korporativnog upravljanja. Usklađenost zakona sa svim direktivama planirana je do kraja 2010. godine. Navedena Uredba i Statut biće direktno implementirani danom ulaska Crne Gore u EU.

8. Imate li već, ili planirate li da uvedete, Kodeks korporativnog upravljanja? Na čemu je on zasnovan (npr. na standardima Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj - OECD)? Koliko je obavezujuće poštovanje tog zakona (npr. dobrovoljno; pridržavati se ili objasniti) i kako se to poštovanje nadgleda?

U Crnoj Gori kodeks korporativnog upravljanja nije zakonski regulisan. Postoje pojavni oblici u pojedinim kompanijama ali nažalost korporativna kultura i korporativno upravljanje nije razvijeno u punom smislu. Novim Zakonom o privrednim društvima je planirano usklađivanje sa svim direktivama EU u oblasti korporativnog upravljanja.

B. Administrativni kapacitet

9. Koje vrste privrednih društava postoje prema zakonu vaše zemlje? Koji je ukupan broj društava po svakoj od tih kategorija?

Prema Zakonu o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 6/02 i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08) , privredne djelatnosti obavljaju preduzetnici (Preduzetnik je fizičko lice koje se bavi privrednom djelatnošću radi sticanja profita) i sljedeći oblici obavljanja privrednih djelatnosti:

- ortačko društvo,
- komanditno društvo,
- akcionarsko društvo,
- društvo sa ograničenom odgovornošću i
- dijelovi stranih društava.

Osim toga, u Centralnom registru privrednih društava pri Privrednom sudu u Podgorici registruju se i druga pravna lica koja se osnivaju u skladu sa drugim zakonima (Zakon o nevladinim organizacijama, Zakon o javnim ustanovama, Zakon o zadrugama i dr.), a to su:

- nevladine organizacije,
- ustanove,
- zadruge i
- fondovi (koji se organizuju kao akcionarsko društvo) .

UKUPAN BROJ AKTIVNIH REGISTROVANIH SUBJEKATA PO OBLICIMA	
Akcionarska društva	376
Društva ograničene odgovornosti	22.108
Dio stranih društava	401
Fondovi	8
Komanditna društva	64
Nevladine organizacije	283
Ortačka društva	472
Preduzetnici	16.689
Ustanove	988
Zadruge	104

Izvor: Centralni registar Privrednog suda

10. Postoji li centralni registar privrednih društava? Ako ne, postoje li planovi u tom smislu? Ako da, u kojem obliku taj registar čuva podatke o privrednim društvima (u elektronskom obliku, na papiru, itd.). Molimo navedite koji se podaci čuvaju u registru, npr. naziv društva i objekti, finansijski podaci, identitet lica koja vode privredno društvo, ovlašćeni predstavnici, glavne odluke koje utiču na privredno društvo itd.

Centralni registar privrednih subjekata je samostalni državni organ osnovan pri Privrednom sudu u Podgorici i vrši registraciju privrednih subjekata u Crnoj Gori. Podaci se čuvaju u elektronskoj i papirnoj formi.

Vrsta podataka koji se registruju i čuvaju za pojedine oblike organizovanja propisana je Zakonom o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 6/02, i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08) i Uputstvom o radu Centralnog registra i obrascima za upis (Sl. list CG, br. 43/08) , a odnosi se na sljedeće podatke:

- oblik organizovanja,
- puni naziv,
- skraćeni naziv,
- rok na koji se društvo osniva,
- registarski broj,
- datum donošenja (izmjena) statuta,
- datum donošenja (zaključenja) osnivačkog akta, odnosno datum izmjena istog,
- sjedište uprave i adresa za prijem službene pošte,
- broj i datum potvrde o rezervisanom nazivu ukoliko je izvršena rezervacija,
- da li se prijava podnosi preko zastupnika ili punomoćnika,
- podaci o podnosiocu prijave (ime i prezime, JMBG ili broj pasoša za strane državljane, adresa)
- pretežna djelatnost,
- ukupan osnovni kapital, novčani, nenovčani,
- broj i datum rješenja Komisije za hartije od vrijednosti kojim se odobrava emisija akcija i rješenja kojim se utvrđuje uspješnost emisije akcija,
- podaci o osnivačima (ime i prezime ili naziv, JMBG ili matični broj, adresa ili sjedište i udio u društvu) ,
- podaci o direktoru (ime i prezime, JMBG ili broj pasoša za strane državljane, adresa, ograničena ili neograničena ovlašćenja u prometu, ovlašćen da djeluje pojedinačno ili kolektivno) ,
- podaci o kolektivnom organu upravljanja (za svakog člana ime i prezime, JMBG ili broj pasoša za strane državljane, adresa, ograničena ili neograničena ovlašćenja u prometu, ovlašćen da djeluje pojedinačno ili kolektivno, članstvo u drugim odborima i položaji u drugim društvima), podaci o sekretaru ako ga društvo ima (ime i prezime, JMBG ili broj pasoša za strane državljane, adresa, ograničena ili neograničena ovlašćenja u prometu, ovlašćen da djeluje pojedinačno ili kolektivno) ,
- podaci o revizoru ako ga društvo ima osnivačima (ime i prezime ili naziv, JMBG ili matični broj, adresa ili sjedište) ,
- podaci o drugim zastupnicima (ime i prezime, funkcija, JMBG ili broj pasoša za strane državljane, adresa, ograničena ili neograničena ovlašćenja u prometu, ovlašćen da djeluje pojedinačno ili kolektivno) ,
- podaci o djelovima društva - poslovnim jedinicama (naziv, sjedište, pretežna djelatnost i podaci o zastupniku) ,
- za dio stranog društva podaci o matičnom društvu (naziv, oblik, sjedište i matični broj, alternativni naziv dijela društva) ,
- podaci o organima upravljanja u matičnom društvu i licu ovlašćenom za zastupanje dijela društva,
- podaci o predatim finansijskim izvještajima i podaci o podnosiocu registracione prijave (ime i prezime, JMBG i adresa) .

11. Postoje li bilo kakve naknade koje se naplaćuju za izdavanje određenih dokumenata (potvrda, kopija, prepisa, ovjera, obavještenja) koji se nalaze u registru privrednih društava? Ako da, da li su ove naknade ograničene na pokrivanje administrativnih troškova koji su nastali pri izdavanju takvih dokumenata ili su one utvrđene na drugi način? Kakva je procedura za izdavanje tih dokumenata?

Centralni registar privrednih društava naplaćuje sljedeće takse:

	€
za registraciju akcionarskog društva	50,00
za registraciju ostalih oblika organizovanja	10,00
za registraciju nastavka registracije	1,00
za izdavanje ovjerene kopije potvrde o registraciji ili potvrde o nepostojanju u CRPS, odnosno za bilo koji drugi dokument	5,00

Naknade su propisane članom 87 Zakona o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 6/02 i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08).

Procedura za izdavanje dokumenata je vrlo jednostavna, stranka podnosi zahtjev uz dokaz o plaćanju takse i u vrlo kratkom roku (zavisno od opterećenosti registra), po pravilu za nekoliko dana može podići tražene akte u prostorijama CRPS.

12. Kako se objavljuju podaci o privrednom društvu? Postoji li službeni list?

Podaci o privrednim društvima se objavljuju u Službenom listu Crne Gore i to u prvom sljedećem broju (najvažniji podaci uz upućivanje da se ostali podaci nalaze u CRPS) i na web site-u Centralnog registra privrednog suda koji se ažurira dnevno (www.crps.cg.yu) .

13. Na koji način javnost ima pristup podacima iz registra privrednih društava, npr. lično, poštom, elektronskim putem, itd.? Može li svako dobiti uvid u podatke iz registra, a da ne mora dokazivati valjan razlog za taj uvid? Da li postoji naknada za uvid u podatke iz registra?

Svi podaci koji se nalaze u CRPS-u, dostupni su javnosti preko web site-u Centralnog registra, koji se dnevno ažurira. Svako lice, bez dokazivanja pravnog interesa, ima pravo i mogućnost da dobije bilo koji podatak koji se čuva u Centralnom registru privrednih društava. Ukoliko stranka želi da izvrši neposredan uvid u dokumenta koja se nalaze u Centralnom registru u papirnoj formi, može pristupiti podacima uz podnošenje pisanog zahtjeva i plaćanje takse od pet eura.

14. Koje je prosječno vrijeme od podnošenja zahtjeva za registraciju do stvarne registracije privrednog društva? Koliki je broj trenutno registrovanih privrednih društava i privrednih društava registrovanih u posljednje dvije godine?

Zakonski rok za registraciju ili odbijanje registracione prijave je četiri dana (član 86 Zakona o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 6/02, i Sl. list CG, br.17/07 i 80/08)).

Prosječno vrijeme od podnošenja zahtjeva (prijave) za registraciju do izrade potvrde o registraciji istog je dva dana.

Broj trenutno registrovanih privrednih subjekata (zajedno sa preduzetnicima kojih je registrovano 16 689) iznosi 41 493.

Broj registrovanih privrednih subjekata u posljednje dvije godine (zajedno sa preduzetnicima kojih je registrovano 1 783) iznosi 6 697.

Ovdje nisu uračunati privredni subjekti brisani po raznim osnovama.

15. Jesu li propisane kakve novčane ili druge kazne za privredna društva koja ne dostave primjerke svojih godišnjih finansijskih izvještaja registru privrednih društava? Ako da, koliki je iznos tih kazni? Koji je procenat javnih i privatnih privrednih društava sa ograničenom odgovornošću koja se pridržavaju obaveze podnošenja svojih godišnjih izvještaja registru privrednih društava?

Shodno Zakonu o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) novčanom kaznom od dvadesetostrukog do tristastrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice iz člana 8 stav 1 i 2 ovog Zakona koje Centralnom registru privrednih društava u roku propisanim članom 7 stav 2 ne dostavi u papirnoj i elektronskoj formi finansijske iskaze i konsolidovane finansijske iskaze. Za prekršaj će se kazniti i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Novčanom kaznom od desetostrukog do tristastrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice ukoliko Centralnom registru Privrednog suda odnosno Komisiji za hartije od vrijednosti dostavi nepotpisane finansijske iskaze.

Za prekršaj će se kazniti i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Procenat društava sa ograničenom odgovornošću koji su 2008. godine podnijeli finansijske izvještaje CRPS, u zakonskom roku i na propisan način, iznosi 68 %, dok je ove godine procenat manji i iznosi 62%.

16. Molimo navedite administrativnu ili sudsku vlast koja je odgovorna za osnivanje privrednih društava.

Centralni registar privrednog suda je dio Privrednog suda u Podgorici i jedino je on nadležan da vrši registraciju privrednih subjekata u Crnoj Gori.

17. Postoji li mehanizam koji funkcioniše a koji omogućava koordinaciju i saradnju sa registrima iz drugih zemalja članica (npr. u slučajevima prekograničnih pripajanja privrednih društava)? Molimo objasnite.

Mehanizam koji omogućava koordinaciju i saradnju sa registrima iz drugih zemalja članica za sada ne postoji.

II. KORPORATIVNO RAČUNOVODSTVO I REVIZIJA

A. Računovodstvo

18. Koje pravne instrumente imate u oblasti računovodstva? Postoje li ikakva službena uputstva ili preporuke tijela nadležnog za utvrđivanje normi?

Zakonom o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) je uređena oblast računovodstva, dok se podzakonskim aktima bliže uređuje pojedina oblast njihove primjene.

Donešeni su sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o sadržaju statističkog aneksa (Sl. list CG, br. 17/09)
- Pravilnik o načinu vođenja i obrascima registara društava za reviziju i ovlašćenih revizora (Sl. list CG, br. 30/09)
- Pravilnik o načinu vođenja i obrascima registara društava za reviziju i ovlašćenih revizora (Sl. list CG, br. 30/09)
- Odluku o osnivanju Savjeta za računovodstvo i reviziju (Sl. list CG, br. 32/09)
- Pravilnik o bližim uslovima i dokumentaciji za dobijanje licenci ovlašćenog revizora (Sl. list CG, br. 33/09)
- Pravilnik o načinu i rokovima za vršenje popisa i usklađivanja knjigovodstvenog stanja sa stvarnim stanjem (Sl. list CG, br. 34/09)
- Pravilnik o dopuni pravilnika o bližim uslovima i dokumentaciji za dobijanje licenci ovlašćenog revizora (Sl. list CG, br. 41/09)
- Pravilnik o dokumentaciji za sticanje zvanja sertifikovanog računovođe (Sl. list CG, br. 48/09)
- Uputstvo o načinu utvrđivanja ispunjenosti uslova za izdavanje dozvole za rad društvu za reviziju (Sl. list CG, br. 48/09)
- Pravilnik o sumi osiguranja za obavezno osiguranje od odgovornosti društava za reviziju i ovlašćenih revizora za štetu koju bi svojim radom mogli nanijeti licu za koje vrše reviziju (Sl. list CG, br. 60/09)

Savjet za računovodstvo i reviziju je tijelo koje je, Vlada Crne Gore, formirala u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08). Savjet razmatra i zauzima stavove o pitanjima: razvoja i unapređivanja računovodstvene i revizorske prakse u Crnoj Gori; pružanja savjeta licima koja kreiraju politiku, regulatorima i državnim organima; pružanja stručne pomoći za poboljšanje kvaliteta finansijskog izvještavanja i druga pitanja značajna za ostvarivanje i unapređenje računovodstvene i revizorske prakse u Crnoj Gori.

19. Na koja se privredna društva primjenjuju opšti propisi? Postoje li posebni propisi za društva s ograničenom odgovornošću? Postoje li izuzeci za mala i srednja poduzeća?

Opšti propisi se primjenjuju na pravna lica registrovana za obavljanje privredne djelatnosti i djelove stranih društva koji su registrovani na teritoriji Crne Gore bez obzira na strukturu kapitala ili vlasništva (u daljem tekstu: pravna lica) .

Društva sa ograničenom odgovornošću nijesu posebno izuzeta kao takva, već samo u dijelu obavezne revizije, obaveze dostavljanja kvartalnih finansijskih izvještaja i u dijelu koji se odnosi na razvrstavanje, a koje je prema Zakonu o računovodstvu i reviziji urađeno u skladu sa Commission

Recommendation 2003/361/EC of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises [Official Journal L 124 of 20.05.2003].

Mala i srednja pravna lica su izuzeta od zahtjeva koja se odnose na reviziju, objavljivanje finansijskih iskaza i dostavljanja obaveznog seta obrazaca (mala pravna lica su obavezna da dostavljaju, Centralnom registru Privrednog suda, bilans stanja, bilans uspjeha i statistički aneks) .

20. Jesu li konsolidovani finansijski izvještaji (izvještaji grupa privrednih društava) kao i finansijski izvještaji pojedinačnih privrednih društava regulisani? Ako jesu, je li bilo koja grupa privrednih društava (npr. prema veličini ili pravnom obliku) izuzeta od obaveze sastavljanja konsolidovanih finansijskih izvještaja?

Da, konsolidovani finansijski izvještaji (izvještaji grupa privrednih društava) kao i finansijski izvještaji pojedinačnih privrednih društava su posebno regulisani Zakonom o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) kroz sljedeće odredbe:

- 1) Pravna lica koja imaju kontrolu (matična pravna lica) nad jednim ili više pravnih lica (zavisna pravna lica) dužna su da sastavljaju, dostavljaju i objavljuju konsolidovane finansijske iskaze, u skladu sa MRS.
- 2) Konsolidovani finansijski iskazi su iskazi ekonomske cjeline koju čine matično i sva zavisna pravna lica.
- 3) Veliko pravno lice, srednje pravno lice i matično pravno lice koje je dužno da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze, pravno lice koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu, dužno je da Centralnom registru Privrednog suda dostavi finansijske iskaze i konsolidovane iskaze u skladu sa zahtjevima MRS/MSFI.
- 4) Akcionarsko društvo i drugo pravno lice koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu, kao i matično pravno lice koje je dužno da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze, dužno je da u pisanom i elektronskom obliku sačinjava i dostavlja Komisiji za hartije od vrijednosti godišnje i kvartalne finansijske iskaze.

21. Koje su sankcije predviđene za nepoštovanje uslova finansijskog izvještavanja?

Sankcije za nepoštovanje uslova finansijskog izvještavanja sadržane su u kaznenim odredbama sledećih zakona:

- Zakon o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08)
- Krivični zakonik (Sl. list RCG, br. 070/03, 013/04, 047/06 i Sl. list CG, br. 040/08)
- Zakon o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 006/02 i Sl. list CG, br. 017/07, 80/08)

U nastavku dajemo pregled kaznenih odredbi:

Izvod iz Zakona o računovodstvu i reviziji

Član 19 a

Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice koje ne sastavlja finansijske iskaze u skladu sa MRS odnosno MSFI (član 3 stav 1).

Član 19 b

- (1) Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lica koje ne sastavlja, ne dostavlja i ne objavljuje konsolidovane finansijske iskaze u skladu sa MRS (član 3b stav 1).

- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Član 19 c

- (1) Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice iz člana 6 a st. 1 i 2 ovog zakona koje Centralnom registru Privrednog suda u roku propisanim članom 6 stav 2 ovog zakona ne dostavi u papirnoj i elektronskoj formi finansijske iskaze i konsolidovane finansijske iskaze.
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Član 19 d

- (1) Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice iz člana 6 b stav 1 ovog zakona koje, Komisiji za hartiji od vrijednosti u roku propisanim članom 6 stav 2 ovog zakona ne dostavi, u pisanom i elektronskom obliku godišnje i kvartalne finansijske iskaze.
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Član 19 e

- (1) Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice koje uz finansijske iskaze ne dostavi i statistički aneks (član 6 stav 3).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Član 19 f

- (1) Novčanom kaznom od desetostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice ukoliko Centralnom registru Privrednog suda odnosno Komisiji za hartije od vrijednosti dostavi nepotpisane finansijske iskaze (član 8).
- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

Izvod iz Krivičnog Zakonika

Lažan bilans

Član 278

Ko u namjeri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili drugom nanese kakvu štetu, sačini u privrednom društvu ili drugom subjektu privrednog poslovanja lažan bilans kojim se utvrđuje dobit ili gubitak tog subjekta ili kojim se utvrđuje udio svakog člana društva u dobiti ili gubitku, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

Izvod iz Zakona o privrednim društvima

Član 92

- (1) Društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti kazniće se novčanom kaznom do 15.000 Eura za prekršaje navedene u stavu 3 ovog člana.
- (2) Svako lice u društvu ili drugom obliku obavljanja privredne djelatnosti, koje je odgovorno za prekršaje iz stava 3 ovog člana, kazniće se novčanom kaznom do 1.000 Eura.
- (3) Društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti vrši prekršaj ako:
- 3.1) ne sačini izvještaj o odnosima sa matičnim društvom i društvima u kojima njegovo matično društvo ima status matičnog ili zavisnog društva (član 35 stav 3).

22. Koje se reforme pravnih instrumenata planiraju u oblasti računovodstva, koji je njihov sadržaj i kad se planira njihovo usvajanje?

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu i reviziji je usvojen krajem decembra 2008. godine (Sl. list CG, br. 80/08). Predhodni Zakon o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05) pretrpio je veliki broj izmjena, koje se, između ostalog, odnose na elektronsko izvještavanje, dostavljanje kvartalnih izvještaja, konsolidovanih finansijskih izvještaja, promijenjenog roka za dostavljanje finansijskih iskaza, uvođenje inspeksijskog nadzora, razvrstavanje pravnih lica, osnivanje Savjeta za računovodstvo i reviziju.

Vlada Crne Gore je 30.10.2008. godine, usvojila Strategiju i Akcioni plan za unapređenje finansijskog izvještavanja u Crnoj Gori¹. Ovaj dokument predstavlja jasan i sistematičan program mjera za poboljšavanje zakonskog okvira, institucija i računovodstvene profesije, posebno u dijelu koji se odnosi na računovodstvo, reviziju i poslovnu kulturu, a u cilju postizanja visokog kvaliteta finansijskog izvještavanja.

Takođe, Strategija ima za cilj da prepozna i definiše aktivnosti i instrumente koji će voditi usklađivanju regulatornog okvira finansijskog izvještavanja sa acquis-jem, uključujući pripremu konsolidovanih finansijskih iskaza, propisa revizorskih firmi i elektronsko objavljivanje finansijskih iskaza, kao i da definiše proporcionalne zahtjeve za finansijskim izvještavanjem malih i srednjih preduzeća. Strategija predstavlja trogodišnji plan (2009-2011) za realizaciju mjera, koji su propisani istom.

Novi Zakon o računovodstvu i reviziji će biti donešen 2012. godine, koji će biti u potpunosti usklađen sa direktivama EU.

23. Uzimaju li se tim reformama u obzir Četvrta (78/660) i/ili Sedma (83/349) direktiva?

Da, uzimaju se u obzir sve relevantne Direktive EU (IV, VII, VIII) koje se odnose na računovodstvo i reviziju. Računovodstveni sistem Crne Gore već 2002. godine počeo je svoje usklađivanje sa Direktivama EU (IV i VII), usvajanjem oblika finansijskih izvještaja i načina izvještavanja koji su definisani pomenutim direktivama, i uvođenjem pozicija koje se zahtijevaju direktivama u zvanične bilansne šeme. Dopunu i usklađivanje bilansnih pozicija je izvršena u 2006. godini, a sada je u toku najnovija izmjena bilansnih šema u skladu sa direktivama i primjenom MRS/MSFI i njihovim izmjenama koje su nastale u dosadašnjem periodu, a čije je usvajanje predviđeno do kraja 2009. godine.

24. Da li su međunarodni standardi ili prakse imali uticaja?

Da. Zakonom o računovodstvu i reviziji iz 2002. godine (Sl. list RCG, br. 06/02) precizirano je da se primjenjuju MRS/MSFI, MSR i Kodeks etike IFAC-a za profesionalne računovođe.

Bilansne šeme po standardima su u primjeni od 2002. godine, a nacionalno računovodstvo je prilagođeno zahtjevima međunarodnih standarda.

Posebna pažnja se obraća na primjenu Međunarodnih standarda revizije i uvjeravanja, kao i kontrole kvaliteta rada ovlašćenih revizora i društava za reviziju u pogledu primjene relevantnih MRS/MSFI i primjeni revizorskih postupaka i principa i metoda rada. Njihova primjena je dovela do

¹ Strategija i akcioni plan za unaprijeđenja finansijskog izvještavanja u Crnoj Gori se može naći na sajtu Ministarstva finansija (www.mf.gov.me)

ujednačenosti načina izvještavanja, uporedivosti sa finansijskim izvještajima prethodnih perioda, i do donošenja pouzdanih i značajnih informacija za korisnike finansijskih izvještaja.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu i reviziji (Sl. list CG, br. 80/08) je predviđeno objavljivanje godišnjih finansijskih izvještaja i izvještaja revizora, na sajtu Centralnog registra Privrednog suda, i na sajtu Komisije za hartije od vrijednosti, zatim objavljivanje kvartalnih finansijskih izvještaja (za akcionarska društva i druga pravna lica koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na organizovanom tržištu, kao i matično pravno lice koje je dužno da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze) na sajtu Komisije za hartije od vrijednosti.

Takođe, zakonom je uvedena obaveza da su velika pravna lica dužna da, do 01.01.2012. godine, imaju Revizorski odbor i Internog revizora.

25. Jesu li tim reformama uzete u obzir Direktive Vijeća 86/635/EEZ (finansijski izvještaji banaka) i 91/674/EEZ (finansijski izvještaji osiguravajućih društava)?

Da, kao i sve relevantne direktive, koje se odnose na ova društva što je precizirano Zakonom o bankama, Zakonom o osiguranju, Zakonom o hartijama od vrijednosti, Zakonom o privrednim društvima i Zakonom o računovodstvu i reviziji.

Takođe, u reformama obrazaca finansijskog izvještavanja u potpunosti su zastupljene Direktive Vijeća 86/635/EEZ (finansijski izvještaji banaka) i 91/674/EEZ (finansijski izvještaji osiguravajućih društava) .

26. Je li u tim reformama uzeta u obzir Regulativa o Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) 1606/2002?

Da, Regulativa o Međunarodnim računovodstvenim standardima je uzeta u obzir.

B. Zakonski revizori

27. Ako postoje revizori, koje im tijelo izdaje ovlaštenja za rad i koje je tijelo odgovorno za njihov nadzor? Koliko je izdato takvih ovlaštenja i koliko ih je izdato u 2008. godini (odnosno posljednje godine za koju su dostupni pouzdani podaci; molimo navedite koja je to godina)?

U Crnoj Gori postoje revizori. Prema Zakonu o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) Ministarstvo finansija izdaje licence za obavljenje poslova revizije ovlaštenim revizorima. Ministarstvo finansija je, do sada, izdalo 61 licenca ovlašćenog revizora, a tokom 2008. godine je izdato 10 licenci ovlašćenog revizora.

Takođe, Ministarstvo finansija, prema Zakonu o računovodstvu i reviziji, izdaje dozvole za rad društvima za reviziju. Od stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu i reviziji (Sl. list CG, br. 80/08), 3. januara 2009. godine, ministarstvo je, do sada, izdalo 16 dozvola za rad, društvima za reviziju.

Uputstvom o načinu utvrđivanja ispunjenosti uslova za izdavanje dozvole za rad društvu za reviziju

(Sl. list CG, br. 48/09) bliže je propisan način utvrđivanja uslova² za izdavanje dozvole za rad društvu za reviziju.

28. Koje uslove moraju zadovoljiti revizori za dobijanje ovlaštenja za rad (obuka, iskustvo, etička pravila)? Kojim se propisom utvrđuje potrebna obuka? Koliko je pojedinaca prošlo takvu obuku u 2008. godini (odnosno u posljednjoj godini za koju su dostupni pouzdani podaci; molimo navedite koja je to godina)?

Ovlašćeni revizori i društva za reviziju, mogu vršiti reviziju na teritoriji Crne Gore ukoliko ispunjavaju uslove propisane Zakonom o računovodstvu i reviziji.

Članom 14 stav 1 Zakona o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) je propisano da se „Licenca za obavljanje revizije, može se izdati licu koje ispunjava sljedeće uslove:

- da ima zvanje sertifikovanog računovođe;
- da je najmanje tri godine, pod nadzorom ovlaštenog revizora po osnovu ugovora o radu obavljalo djelatnost revizije pravnih lica;
- da nije osuđivano za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje poslova iz oblasti računovodstva i revizije“ .

Bliži uslovi i dokumentacija koja se dostavlja za dobijanje licence za obavljanje revizije su propisani članom 2 Pravilnika o bližim uslovima i dokumentaciji za dobijanje licenci ovlaštenog revizora (Sl. list CG, br. 33/09). Članom 2 Pravilnika je propisano da se „Uz zahtjev za izdavanje licence ovlaštenog revizora podnosi:

- dokaz o završenoj visokoj stručnoj spremi;
- dokaz o posjedovanju zvanja sertifikovanog računovođe;
- dokaz o priznavanju diplome ili druge isprave stečenu u inostranstvu;
- dokaz da nije osuđivan i da se protiv njega ne vodi postupak za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje poslova iz oblasti računovodstva i revizije;
- dokaz o tri godine radnog iskustva, po osnovu ugovora o radu na poslovima revizije pravnih lica, pod nadzorom ovlaštenog revizora.

Dokumentacija se dostavlja u originalu ili kao ovjerena fotokopija.“

Revizor može biti i strani državljanin, pod uslovom da izvrši nostrifikaciju isprave kojom dokazuje zvanje ovlaštenog revizora.

Što se tiče obuke, iskustva i etičkih pravila za revizore, revizori uglavnom slijede IFAC-ov Kodeks etike za profesionalne računovođe i IFAC–ov Međunarodni standard edukacije za profesionalne računovođe (IES) 7. Revizori su u obavezi, između ostalog, da prođu 120 sati za tri godine.

Program za polaganje i sticanje sertifikata knjigovođe, ovlaštenog i sertifikovanog računovođe, na osnovu Crnogorskog obrazovnog računovodstvenog standarda (Sl. list RCG, br. 58/07), vrši institucija kojoj su od strane nadležnog organa (Ministarstva finansija) prenešena ovlaštenja (Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore). Tokom 2007. godine 143 lica su stekla zvanje sertifikovanog računovođe, osam lica je steklo zvanje ovlaštenog računovođe i 70 lica je steklo zvanje knjigovođa. U junu mjesecu ove godine je počela ponovna obuka za sticanje zvanja. Postojeći program, koji je nacionalno prihvaćen, baziran je na ACCA programu, uz korišćenje, odobrenog prevoda ACCA literature na domaći jezik.

² Kriterijumi su u skladu sa 8-om direktivom.

29. Kakve su sankcije predviđene za slučajeve gdje zakonom propisane revizije obavlja neovlašćeno lice?

Zakonom o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) su predviđene novčane kazne, i to:

- Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade³ u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice iz člana 14 stav 1 koje usvoji izvještaj revizora koji je potpisao revizor koji nije licenciran od strane nadležnog organa.
- Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu iz člana 14 stav 1 ovog zakona novčanom kaznom od šestostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.
- Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj društvo za reviziju koje obavlja djelatnost revizije, a ne ispunjava uslove predviđene čl. 15, 17 i 18 ovog Zakona.
- Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u društvu za reviziju novčanom kaznom od šestostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.
- Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj društvo za reviziju koje ne izvrši reviziju u skladu sa ovim zakonom, MRS i MSR, MSFI i Kodeksom etike.
- Novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se revizor koji ne izvrši reviziju u skladu sa ovim zakonom, MRS i MSR, MSFI i Kodeksom etike.
- Novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj fizičko lice koje obavlja poslove revizije, a ne ispunjava uslove predviđene čl. 15 i 16 ovog Zakona.
- Novčanom kaznom od dvadesetostrukog do tristastrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice koje od strane nadležnog organa nije dobilo dozvolu za rad, a u u svom nazivu sadrži riječi "društvo za reviziju" .
- Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od desetostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori.

30. Je li potrebna kvalifikacija mijenjana u posljednje vrijeme ili planiraju li se kakve promjene u tom smislu? Jesu li uzete u obzir odredbe Osme direktive (84/253)?

Potrebna kvalifikacija koja je promijenjena u najnovijim izmjenama Zakona o računovodstvu i reviziji (Sl. list RCG, br. 69/05 i Sl. list CG, br. 80/08) odnosi se na uslov praktičnog iskustva u radu za sticanje zvanja revizora, gdje se umjesto ranije neophodnih dvije godine iskustva pod nadzorom revizora, uvodi odredba da je neophodno da je, kao sertifikovani računovođa, najmanje tri godine radio na poslovima revizije pod nadzorom revizora.

Takođe je izmijenjen uslov za registraciju društva za reviziju gdje se umjesto neophodnog zapošljenog jednog revizora, sada zahtijeva postojanje najmanje dva osnivača koji moraju biti ovlašćeni revizori, kao i da posjeduju većinu od najmanje dvije trećine glasova u upravljanju društvom za reviziju.

Odredbe Osme direktive (84/253) su u potpunosti primijenjene kada je u pitanju ispunjenje neophodnih uslova za sticanje zvanja revizora.

³ Minimalna cijena rada je 55 €.

31. Poštuje li zakonom propisana revizija u vašoj zemlji načela i uslove navedene u Preporukama Komisije od 16. maja 2002. godine (Nezavisnost zakonskih revizora u EU: Skup osnovnih načela, OJ L 191 od 19.7.2002. godine) i od 15. novembra 2000. godine (osiguranje kvaliteta zakonske revizije u Evropskoj uniji: minimalni uslovi, OJ L 91 od 31.3.2001. godine)?

Poštuje se nezavisnost u pogledu statusa i forme organizovanja Revizorskih društava i ovlašćenih revizora u svojstvu preduzetnika. Takođe se zahtijeva da kroz neophodnost primjene svih MRS/MSFI i Kodeksa etike IFAC-a, koji proklamuje obavezno načelo nezavisnosti zakonskih revizora, kako je to predviđeno i Osmom direktivom EU, dođe do potpune nezavisnosti i kvaliteta revizije.

Pravilnik o sumi osiguranja za obavezno osiguranje od odgovornosti društava za reviziju i ovlašćenih revizora za štetu koju bi svojim radom mogli nanijeti licu za koje vrše reviziju je objavljen u Sl. listu CG, br. 60/09, od 8 septembra 2009. godine. Pravilnikom je propisana suma osiguranja za štetu koju bi društvo za reviziju ili ovlašćeni revizor mogao prouzrokovati obavljanjem usluga revizije, iznosi 50.000,00 €, izuzev suma osiguranja kod velikih pravnih lica, banaka, penzionih i investicionih fondova i osiguravajućih društava, iznosi 150.000,00€.

32. Ako da, čine li ta načela i uslovi dio vašeg zakonodavstva koje reguliše reviziju, odnosno imate li kakve planove da tim načelima i uslovima date pravno obavezujući status, u skladu s Saopštenjem koje je usvojila Komisija 21. maja 2003. godine (COM(2003)286)?

Da, sastavni dio zakonodavstva su primjena Principa i Načela, koja propisuju MRS/MSFI Kodeks etike IFAC-a i Direktive EU.

Zakon o računovodstvu i reviziji u posljednjim izmjenama iz decembra 2008. godine, skoro je upotpunosti usaglasio oblast revizorske profesije i organizovanja revizorskog pregleda sa smjernicama, principima i preporukama koje zahtijeva Osmo Direktiva EU.

Aneksi:

Error! No index entries found.